

AGROERDÉSZETI RENDSZER: SZÁNTÓFÖLDI AGROERDÉSZET

Alapítás éve	1995
Specializáció	Szántóföldi növénytermesztés , erdőgazdálkodás
Gazdaság területe	927 ha (841 ha mezőgazdasági földterület, 86 ha erdő)
Foglalkoztatottak száma	23
Agroerdészeti módszerek bevezetése	2016 (többcélú kertek); 2018 (újonnan telepített szélvédő sávok)
Helyszín	Hrušky 691 56, jižní Morava
Weboldal	www.forestagro.estranky.cz

A gazdaság Dél-Morvaországban található, a Cseh Köztársaság egyik legmelegebb területén, ahol magas a mezőgazdasági földterület aránya (kb. 80%). Az Forest-Agro farm hagyományos szántóföldi növénytermesztést folytat, elsősorban búzát, kukoricát, napraforgót és repcét termesztenek. A gazdaság egy ártéri erdőkomplexumot is kezel. Az 1950-es években a mezőgazdasági területek nagy tömbjeiben szélfogó sávokat hoztak létre. A gazdasághoz régi sárgabarack-ültetvények is tartoznak, melyek felújítása és agroerdészeti rendszerré történő átalakítása jelenleg folyik - a gyümölcsös egy részén külterjes rendszerben lovakat legeltetnek (legeltetett fás rendszer), más részén az öreg fák sorai között mezőgazdasági termelést folytatnak (szántóföldi agroerdészet). Az új szélfogó sávot 2018-ban telepítették.

A gazdaság már alapítása óta végez hagyományos erdőgazdálkodási tevékenységet, így a munkavállalóknak és a tulajdonosoknak már volt tapasztalata a fatermesztéssel kapcsolatban. A gazdaság területén található régi szélfogó sávok, melyek azonban többnyire nem a Forest-Agro farm tulajdonában állnak. A meglévő szélfogó sávokban a gondozás hiánya miatt a fás növényzet egészségi állapota, növekedési erélye és gazdasági értéke rendkívül kedvezőtlen. A szélfogó sávokból a fák gyakran a szántó irányába is terjeszkednek, másrészt a sávokon belül is erősen terjeszkednek az olyan invazív fajok, mint a bálványfa és a zöldjuhar. Nemcsak a meglévő szélfogó sávok alacsony funkcionalitása, de azok kis sűrűsége miatt is döntött úgy a Forest-Agro farm tulajdonosa, hogy saját földterületén új szélfogó sávot létesít. Ennek kialakítása során a brnói Mendel Egyetemen (MENDELU) együttműködve fa- és cserjefajok széles skáláját használták. A szélfogó sáv létesítését anyagilag a Cseh Köztársaság Technológiai Ügynöksége támogatta.

Az új szélfogó sáv ültetésének célja a nagy egybefüggő parcellák megosztása, a szélerózió megelőzése, az éghajlati feltételek javítása és a táj biodiverzitásának növelése. Jelenleg elsősorban a nagy mezőgazdasági parcellákra ültethető fajok optimalizálásának kérdéseit oldják meg – mind technológiai, mind gazdasági szempontból. Az ültetett csemeték megmaradása a hosszú aszályos időszakok miatt alacsony. Szintén vizsgálják a vad elleni védelem problémáját, valamint a telepítés és a fenntartás finanszírozási lehetőségeit.

- A frissen telepített szélvédő sávok kedvező hatása egyelőre még nem értékelhető.
- Új tapasztalatokat nyertek a fák mezőgazdasági területekre való ültetéséről, elsősorban a fajok megválasztásával és a telepítési technológiával kapcsolatban.
- Már e rövid időtartam alatt is szembeötlővé vált az újonnan létesített fás vegetáció biológiai jelentősége: **az újonnan létesített szélfogó sávban már megjelentek különféle kisállatok, pl. a fogoly.**

A **többfunkciós szélfogó sávok a térségben a legjobban bevált rendszereknek tekinthetők.** A rendszer alkalmazásának ismerete egyrészt a korábbi tapasztalatokból, másrészt az irodalomból származik. A rendszer létrehozásában a MENDELU kutatói, valamint Rezekvítek és Veronika – tájgondozással, környezetvédelmi oktatással és a közönségkapcsolatokkal foglalkozó civil szervezetek alkalmazottai – vettek részt.

AZ AGROERDÉSZETI RENDSZER KIALAKÍTÁSÁRA ALKALMAZOTT MÓDSZEREK

A szélfogó sávokat a gazda saját földterületére telepítették, ami elengedhetetlennek tűnik egy ilyen hosszú távú projekthez. A saját ültetést a terület kitűzése és teljes talajelőkészítés előzte meg. A szélfogó sávokat különböző eljárások kombinációjával hozták létre. A szélfogó sávok többfunkciósak, szélességük kb. 15 m. Kialakításuk gyorsan növő fajokkal (rezgő- és szürkenyár), nagy értékű lombhullató (cseresznye, berkenye), hosszú élettartamú (tölgy) és egyéb fajokkal (mezei juhar, gyertyán), valamint cserjékkel (galagonya, fagyal) történt. Az ültetéshez mind szabadgyökerű, mind konténeres csemetéket használtak. A hagyományos faültetésen kívül a fák közti területen fűvetésre is sor került. A jövőben a fák és különösen a cserjék magvetését is tervezik. A fák egy részét sűrű csoportokba ültették közös kerítéssel, más részét egyedi ültetéssel, egymástól nagyobb tőtávolságra és egyedi védelemmel. A telepítésre ősszel került sor.

VESZÉLYEK/PROBLÉMÁK

- A fásítások telepítésének legsúlyosabb problémáját az éghajlati viszonyok jelentik. Az ültetést aszály által sújtott területen végezték, ahol fontos a megfelelő fafajösszetétel kiválasztása, az ültetési anyag, az ültetési technológia és a csemeték ápolásának optimalizálása. A nagy gondosság és a szakmai ismeretek ellenére a gazdáknak veszteséggel kell számolniuk az ültetés során. Az ültetést hosszabb időszakokra kell elnyújtani – nem pedig egyszerre végezni.
- Egy másik probléma a vad elleni optimális védelem megválasztása. Ezen kívül magvetés szélesebb körű alkalmazása esetén a rágcsálók is súlyos veszélyt jelentenek.
- Célszerű az ültetvények telepítésére meghívni a nagyközönséget - **társadalmi dimenzió.**
- A kihívások között szerepel az új fafajok és a különböző módszerek (például **vetés**) tesztelése.
- A támogatás elnyeréséhez nem volt szükséges a földterületet kivonni a mezőgazdasági művelés vagy a SAPS alól, elegendő volt a LIPS keretein belül egy másik kultúrába átsorolni.

Az Forest-Agro gazdaság tulajdonosai a mezőgazdasági terület állapotának javítására egy új, fajgazdag szélfogó sávot hoztak létre. Ez egy olyan hosszú távú projekt, ami előtt gondos tervezés szükséges – a fák mindig hosszútávú gondolkodást kívánnak. A szélfogóknak, csakúgy, mint bármely más állandó zöldterületnek, saját birtokú, nem pedig bérelt földterületen kell állnia. Bár a szélfogó sávok elsődleges hatása csak több év elteltével lesz mérhető, a többfunkciós sávok már létesítésük időszakában is sokféle biológiai, esztétikai és szociális szerepet betöltenek. Az új szélfogó sáv létesítését a brnói Mendel Egyetemmel való együttműködés és a TAČR pénzügyi támogatása is segítette.

A szélfogó sáv létesítése helyének kiválasztásával, paramétereinek megtervezésével és a terület kitűzésével kezdődik. Fontos a szélfogó sávon belül a fajok spektrumának és eloszlásának átgondolt megtervezése, az optimális szaporítóanyag megválasztása és a vad elleni védelem módjának kiválasztása. **Előnyös, ha a telepítést egy nyilvános program keretében tudjuk megszervezni.**

Az itt kialakított szélfogó sáv különlegessége, hogy egy híres erdész és tájökológus, dr. Antonín Buček emlékére hozták létre.

JÖVŐBENI TERVEK

A következő években újabb szélfogó sávok fokozatos telepítését tervezik. Tervben van más típusú fajok és technológiák kipróbálása is. A jövőben az ilyen agroerdészeti rendszerek létesítésének nagyobb állami támogatására lehet számítani.

ZÁRÓ AJÁNLÁS

A fák mezőgazdasági területre való ültetése elméleti ismereteket és a helyi viszonyok sajátosságainak ismeretét igényli. Jelenleg a fő probléma az aszály, ezért a fás vegetáció kialakításához nem szabványos módszerek használata szükséges (magvetés, csoportos ültetések, öntözés), valamint elő kell venni olyan, korábban elhanyagolt fajokokat is, mint a cser, a mezei juhar vagy a sajmeleggy.

A gazdálkodó ajánlása:

„ Ne féljünk kísérletezni, próbáljunk ki új típusokat és technológiákat, számoljunk a részleges kudarcokkal, a telepítést nyújtjuk el hosszabb időszakra, és vonjuk be a helyi lakosságot az ültetésbe. “

KULCSSZAVAK

Szántóföldi növénytermesztés, erdészet, gyümölcsösök, mezőgazdasági földterület, szélfogó sávok, egyedi védelem, csoportos védelem, magvetés, aszály

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

